

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مجموعه قوانین و مقررات تعاونی

تدوین:
مہدی نریمان پور

انتشارات چتر دانش

سرشناسه	: نریمان پور، مهدی، ۱۳۷۱-
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام
	.Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: مجموعه قوانین و مقررات تعاونی/ تدوین مهدی نریمان پور.
مشخصات نشر	: تهران: چتر دانش، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۴۳۰ ص؛ ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۳۶۲-۶
وضعیت فهرست‌نویسی : فیپا	
موضوع	: تعاونی‌ها -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	:
Cooperative societies -- Law and legislation -- Iran	
رده بندی کنگره	: KMH۱۱۲۰
رده بندی دیویی	: ۳۴۶/۵۵۰۶۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۸۹۴۴۶۱

نام کتاب	: مجموعه قوانین و مقررات تعاونی
ناشر	: چتر دانش
تدوین	: مهدی نریمان پور
نوبت و سال چاپ	: اول - ۱۳۹۸
شمارگان	: ۱۰۰۰
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۳۶۲-۶
قیمت	: ۲۳۰۰۰۰ تومان

فروشگاه مرکزی: تهران، میدان انقلاب، خمینری جاوید(اردیبهشت شمالی)، پلاک ۸۸
تلفن مرکز پخش: ۶۶۴۹۲۳۲۷ - تلفن فروشگاه کتاب: ۶۶۴۰۲۳۵۳
پست الکترونیک: nashr.chatr@gmail.com
کلیه حقوق برای مؤلف و ناشر محفوظ است.

سخن ناشر

رشته حقوق با تمام شاخه‌ها و گرایش‌هایش، به‌منزله یکی از پرطرفدارترین رشته‌های دانشگاهی کشور، تعداد فراوانی از دانشجویان علوم انسانی را به خود جلب کرده است؛ دانشجویانی که پس از تحصیل، وارد عرصه خدمت شده و در مناصب و جایگاه‌های گوناگون به ایفای وظیفه مشغول می‌شوند.

منابعی که در دانشکده‌های حقوق، مبنای کار قرار گرفته و تحصیل دانشجویان بر مدار آن‌ها قرار دارد، در واقع، مجموعه کتب و جزواتی هستند که طی سالیان متمادی چنان‌که باید تغییر نیافته و خود را با تحولات و نیازهای زمانه هماهنگ نکرده‌اند.

این، درحالی است که نیاز مبرم دانش‌پژوهان به مجموعه‌های پربار و سودمند، امری انکارناپذیر است. به‌این‌ترتیب، ضرورت تدوین کتب غنی و ارزشمند برای رفع نیازهای علمی دانشجویان رشته حقوق و نیز رشته‌های متأثر از آن، باید بیش از گذشته مورد توجه قرار گیرد؛ کتاب‌هایی که روزآمدی محتوای آن‌ها از یک سو و تناسب آن‌ها با نیاز دانش‌پژوهان از سوی دیگر، مورد توجه و لحاظ ناشر و نویسنده، قرار گرفته باشد.

مؤسسه آموزش عالی آزاد چتر دانش، در مقام مؤسسه‌ای پیشگام در امر نشر کتب آموزشی روزآمد و غنی، توانسته است گام‌های مؤثری در همراهی با دانشجویان رشته‌ی حقوق بردارد. این مؤسسه افتخار دارد که با بهره‌مندی از تجربیات فراوان خود و با رصد دقیق نیازهای علمی دانشجویان، به تولید آثاری همت‌گمارد که مهم‌ترین دستاورد آن‌ها، تسهیل آموزش و تسریع یادگیری پژوهندگان باشد. انتشارات چتر دانش امیدوار است با ارائه خدمات درخشان، شایستگی‌های خود را در این حوزه علمی بیش از پیش به منصه ظهور برساند.

فرزاد دانشور

مدیر مسئول انتشارات چتر دانش

فهرست

بخش اول: قوانین	۱۱
قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۰ با آخرین اصلاحات	۱۳
قانون اعتبار اسناد عادی وام‌های پرداختی شرکت‌های تعاونی روستایی، عشایری و صیادی به اعضا مصوب ۱۳۹۴	۴۱
قانون تعاونی نمودن تولید و یکپارچه‌شدن اراضی مصوب ۱۳۹۴ مجلس شورای ملی	۴۲
قانون تشکیل وزارت تعاون و امور روستاها به‌جای وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستایی	۴۵
قانون تأسیس شرکت‌های تعاونی توسعه و عمران شهرستانی مصوب ۱۳۸۹ مجلس شورای اسلامی	۴۶
قانون انتقال کلیه وظایف مربوط به تأسیس، اداره و نظارت تعاونی‌ها و اتحادیه‌های فرش دستباف روستایی به وزارت جهاد سازندگی مصوب ۱۳۷۳	۵۰
قانون تعیین تکلیف زمین شرکت تعاونی نمایندگان و کارکنان مجلس شورای ملی منحل‌ه مصوب ۱۳۷۲ مجلس شورای اسلامی	۵۱
قانون مستثنی‌شدن سازمان مرکزی تعاون روستایی از شمول قانون بخش تعاون اقتصاد جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۰ مجلس شورای اسلامی	۵۲
قانون تغییر نام سازمان تعاونی مصرف کادر نیروهای انتظامی و اصلاح تبصره ۴ آن	۵۳
قانون الحاق سازمان تعاونی مصرف کادر نیروهای مسلح (اتکا) به فهرست نهادهای و مؤسسات عمومی غیردولتی مصوب ۱۳۹۵ مجلس شورای اسلامی	۵۴
قانون شمول قانون استخدام کشوری درباره کارکنان سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران مصوب ۱۳۵۷ مجلس شورای ملی	۵۵
قانون تشکیل سازمان تعاونی مصرف کادر نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۳۴ مجلس شورای ملی	۵۶
قانون نحوه ایجاد تسهیلات رفاهی برای کارکنان دولت مصوب ۱۳۶۷ مجلس	

شورای اسلامی..... ۵۸

قانون منع فروش و واگذاری اراضی فاقد کاربری مسکونی برای امر مسکن به شرکت‌های تعاونی مسکن و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی مصوب ۱۳۸۱/۵/۶

مجلس شورای اسلامی..... ۶۱

قانون استفساریه در خصوص تأثیر ماده ۱۷۳ قانون مالیات‌های مستقیم بر ماده ۱۱۱ قانون شرکت‌های تعاونی..... ۶۴

قانون استفساریه ماده (۵۱) قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۰..... ۶۵

قانون شرکت‌های تعاونی مصوب ۱۳۵۰ با اصلاحات و الحاقات بعدی..... ۶۷

قانون تأسیس شرکت‌های تعاونی توسعه و عمران شهرستانی مصوب ۱۳۸۹..... ۱۱۲

قانون اجازه تأسیس آزمایشگاه‌های تجزیه خاک و گیاه و آزمایشگاه‌های تشخیص آفات و بیماری‌های گیاهی توسط بخش تعاونی و خصوصی مصوب ۱۳۷۱... ۱۱۶

قانون هدفمندکردن یارانه‌ها مصوب ۱۳۸۸ مجلس شورای اسلامی..... ۱۱۷

قانون تعاونی‌نمودن تولید و یکپارچه‌شدن اراضی مصوب ۱۳۴۹ مجلس شورای ملی و ۱۳۴۹ مجلس سنا با اصلاحات و الحاقات بعدی..... ۱۲۵

قانون تفسیر ماده (۱۲) قانون هدفمندکردن یارانه‌ها مصوب ۱۳۹۰ مجلس شورای اسلامی..... ۱۲۸

تفسیر قانونی در خصوص قانون مستثنی‌شدن سازمان مرکزی تعاون روستایی از شمول قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۰..... ۱۲۹

لایحه قانونی راجع به رفع مشکلات مربوط به تصفیه شرکت‌های سهامی زراعی و تعاونی‌های تولید روستایی مصوب ۱۳۵۸ شورای انقلاب..... ۱۳۰

لایحه قانونی راجع به اراضی مربوط به شرکت تعاونی مصرف و مسکن کارکنان راه‌آهن دولتی ایران..... ۱۳۴

از قانون تجارت مصوب ۱۳ اردیبهشت‌ماه ۱۳۱۱ شمسی (کمسیون قوانین عدلیه)..... ۱۳۵

از چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی مصوب ۱۳۸۵..... ۱۳۶

بخش دوم: آیین نامه‌ها..... ۱۳۷

آیین نامه اجرایی قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹

آیین نامه داوری در بخش تعاونی ۱۵۶

آیین نامه نحوه ارزیابی سهام در شرکت‌های تعاونی ۱۷۰

آیین نامه وظایف، اختیارات و حقوق و مزایای مدیرعامل ۱۷۱

آیین نامه نظام پرداخت حقوق و مزایا در شرکت‌های تعاونی سهام عدالت

شهرستانی ۱۷۸

آیین نامه اجرایی ماده (۷۵) الحاقی قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی

ایران ۱۳۹۵ هیئت وزیران ۱۸۶

آیین نامه اجرایی نحوه تشکیل و نظارت بر شرکت‌های تعاونی سهام عام ۱۸۹

آیین نامه اجرایی قانون منع فروش و واگذاری اراضی فاقد کاربری مسکونی برای

امر مسکن به شرکت‌های تعاونی مسکن و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی مصوب

۱۳۸۳ هیئت وزیران ۱۹۰

آیین نامه اجرایی قانون اجازه تأسیس آزمایشگاه‌های تجزیه خاک و گیاه و

آزمایشگاه‌های تشخیص آفات و بیماری‌های گیاه توسط بخش تعاونی و خصوصی

مصوب ۱۳۷۳ هیئت وزیران ۱۹۶

آیین نامه نحوه ارائه تسهیلات به شرکت‌های تعاونی کارگری موضوع ماده ۱۵۲

قانون کار جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۰ ۲۰۱

آیین نامه اجرایی قانون نحوه ایجاد تسهیلات رفاهی برای کارکنان دولت و شرکت

اتحادیه تعاونی کارکنان دولت ۲۰۳

آیین نامه اجرایی افزایش ثروت خانوارهای ایرانی از طریق گسترش سهم بخش

تعاون بر اساس توزیع سهام عدالت مصوب ۱۳۸۵ هیئت وزیران ۲۱۱

آیین نامه اجرایی تبصره اصلاحی بند (ب) ماده (۱) قانون هدفمند کردن یارانه‌ها،

موضوع جزء (۴) بند (الف) ماده (۱) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از

مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳ ۲۱۶

آیین نامه اجرایی تبصره (۱۴) قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور ۲۲۰

آیین نامه داوری در بخش تعاون شماره ۱/۴۳۱۵۰ مورخ ۱۳۸۹ وزارت تعاون ۲۳۱

آیین‌نامه نحوه تشکیل مجامع عمومی (موضوع تبصره ۳ ماده ۳۳ قانون بخش
تعاونی) مصوب ۱۳۸۷ وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی ۲۴۴
آیین‌نامه اجرایی توزیع سهام عدالت ۲۶۳
آیین‌نامه اجرایی نحوه بلوک‌بندی در شرکت‌های تعاونی سهامی عام ۲۶۷
آیین‌نامه مواد ۶ و ۲۰ قانون بخش تعاونی مصوب ۱۳۸۹ ۲۷۳
آیین‌نامه اجرایی ماده (۶) قانون هدفمندکردن یارانه‌ها مصوب ۱۳۹۰ کارگروه
بررسی آیین‌نامه‌های قانون هدفمندکردن یارانه‌ها ۲۷۵
آیین‌نامه نحوه پرداخت یارانه در حوزه نشر و مطبوعات مصوب ۱۳۸۸ هیئت
وزیران ۲۷۷

بخش سوم: موارد مرتبط ۲۸۳

اساسنامه نمونه شرکت‌های تعاونی توسعه و عمران شهرستانی مصوب ۱۳۹۱
هیئت وزیران ۲۸۵
اساسنامه سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها مصوب هیئت وزیران ۳۰۲
تصویب‌نامه راجع به افزایش سهام کارکنان دولت در شرکت‌های تعاونی مصرف
مصوب ۱۳۷۱ هیئت وزیران ۳۰۷
تصویب‌نامه در خصوص عقد قرارداد با شرکت‌های خصوصی و تعاونی برای
وظایف پشتیبانی و خدماتی مصوب ۱۳۸۱ هیئت وزیران ۳۰۹
تصویب‌نامه در خصوص تعیین سند توسعه بخش تعاون مصوبه هیئت وزیران در
تاریخ ۱۳۹۱ ۳۱۲
تصویب‌نامه شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی ۳۳۵
تصویب‌نامه شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون
اساسی در خصوص تمدید مهلت طرح توزیع سهام عدالت ۳۳۷
تصویب‌نامه در خصوص اصلاح سهام واگذار شده برخی از شرکت‌ها به سهام
عدالت ۳۳۸
تصویب‌نامه در خصوص تعیین درصد سهام دولتی قابل واگذاری در هر شرکت
بابت سهام عدالت به شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی ۳۴۰

مصوبه شورای عالی شهرسازی و معماری ایران پیرامون موضوع تعاونی مسکن سازمان جنگل‌ها و مراتع کشور ۳۴۱

مصوبه شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی در خصوص ساماندهی سهام عدالت از طریق اصلاح قانون و یا روش‌های اجرایی موجود با هدف کارآمدن‌م‌ودن طرح توزیع سهام عدالت ۳۴۲

مصوبه هشتمین جلسه شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی درمورد دامنه رسیدگی هیئت تجدیدنظر شورای رقابت و بررسی عملکرد طرح توزیع سهام عدالت ۳۴۴

نهمین مصوبه جلسه شورای عالی سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی درمورد سهام عدالت ۳۴۶

دستورالعمل آماده‌سازی و ورود شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی سهام عدالت به بازار سرمایه و معاملاتی‌شدن سهام آنها ۳۴۸

دستورالعمل تشکیل مجامع عمومی دومرحله‌ای (موضوع تبصره ۲ ماده ۳۳ قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران) مصوب ۱۳۸۷ وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی ۳۵۳

دستورالعمل نحوه نظارت بر انتخابات تعاونی‌ها و اتاق‌های تعاون ۳۶۱

دستورالعمل تشکیل شرکت‌های تعاونی سهامی عام ۳۶۹

دستورالعمل اجرایی تأسیس، فعالیت و نظارت بر شرکت‌های تعاونی اعتبار... ۳۸۱

دستورالعمل نحوه نظارت بر انتخابات تعاونی‌ها و اتاق‌های تعاون مصوب ۱۳۷۸ انجمن نظارت بر انتخابات ۳۸۸

دستورالعمل تبدیل انواع شرکت‌های تجارتي غیرتعاونی به تعاونی ۳۹۲

دستورالعمل محاسبه و استفاده از ذخیره قانونی در شرکت‌های تعاونی ۳۹۳

دستورالعمل معاملات تعاونی‌ها با هریک از اعضای هیئت‌مدیره، مدیرعامل و بازرسان ۳۹۴

دستورالعمل بند (۱۷) ماده (۶۶) قانون بخش تعاونی ۳۹۵

دستورالعمل تبصره (۱) بند ۱۳ ماده ۳۶ آیین‌نامه اجرایی قانون بخش تعاونی مصوب ۱۳۹۲ هیئت محترم وزیران ۴۰۰

- دستورالعمل تشکیل تعاونی‌ها ۴۰۳
- دستورالعمل حقوق و مزایا، پاداش و حق حضور در جلسات هیئت‌مدیره موضوع تبصره ۳ ماده ۳۶ قانون اصلاح موادی از قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران
- شرکت، اتحادیه تعاونی مسکن ۴۱۰
- دستورالعمل تشکیل شرکت‌ها تعاونی فراگیر ملی (متعارف) ۴۱۲
- تغییرات سرمایه در شرکت‌های تعاونی ۴۱۶
- راهنمای تنظیم آیین‌نامه معاملات در تعاونی‌ها ۴۲۱

بخش اول

قوانین

قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۰/۰۶/۱۳ با آخرین اصلاحات

فصل اول: اهداف و ضوابط کلی بخش تعاونی

ماده ۱- اهداف بخش تعاونی عبارتست از:

۱- ایجاد و تأمین شرایط و امکانات کار برای همه به‌منظور رسیدن به اشتغال کامل.

۲- قراردادن وسایل کار در اختیار کسانی که قادر به کارند ولی وسایل کار ندارند.

۳- پیشگیری از تمرکز و تداول ثروت در دست افراد و گروه‌های خاص جهت تحقق عدالت اجتماعی.

۴- جلوگیری از کارفرمای مطلق شدن دولت.

۵- قرارگرفتن مدیریت و سرمایه و منافع حاصله در اختیار نیروی کار و تشویق بهره‌برداری مستقیم از حاصل کار خود.

۶- پیشگیری از انحصار، احتکار، تورم و اضرار به‌غیر.

۷- توسعه و تحکیم مشارکت و تعاون عمومی بین همه مردم.

۸- کمک به تأمین عدالت اجتماعی و توانمندسازی اقشار متوسط و کم‌درآمد

۹- ارتقای کارآیی بنگاه‌های اقتصادی و بهره‌وری منابع مادی و انسانی و فناوری و افزایش رقابت‌پذیری در اقتصاد ملی

تبصره ۱- اهداف مذکور این ماده باید با رعایت ضرورت‌های حاکم بر برنامه‌ریزی عمومی اقتصاد کشور در هریک از مراحل رشد عملی رعایت شود.

تبصره ۲- دولت مکلف است به‌منظور تحقق اهداف مذکور در این ماده با رعایت ضرورت‌های حاکم بر برنامه‌ریزی عمومی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور شرایط و منابع موردنیاز را در برنامه‌های توسعه و قوانین بودجه سنواتی لحاظ نماید.

ماده ۲- شرکت‌هایی که با رعایت مقررات این قانون تشکیل و به ثبت برسند تعاونی شناخته می‌شوند.

ماده ۳- دولت موظف است با رعایت این قانون و در حد مقررات به‌گونه‌ای که زمینه اداره یا دخالت در اداره تعاونی‌ها یا کارفرمای مطلق‌شدن دولت فراهم نیاید با بخش تعاونی همکاری نموده و امکانات و تسهیلات لازم را با هماهنگی وزارت تعاون در اختیار آنها قرار دهد.

ماده ۴- دولت و کلیه سازمان‌های وابسته موظفند در اجرای طرح‌ها و پروژه‌های خود در شرایط مساوی اولویت را به بخش تعاونی بدهند.

ماده ۵- اساسنامه هر یک از تعاونی‌ها باید با رعایت مقررات این قانون شامل نکات زیر باشد:

نام با قید کلمه تعاونی، هدف، موضوع، نوع، حوزه عملیات، مدت، مرکز اصلی عملیات و نشانی، میزان سرمایه، مقررات مربوط به عضو، ارکان، مقررات مالی و کار، انحلال و تصفیه.

تبصره - تابعیت تعاونی‌ها باید ایرانی باشد.

ماده ۶- حداقل و حداکثر تعداد عضو در تعاونی‌ها به نسبت سرمایه و فرصت اشتغال و نوع فعالیت و رعایت اصل عدم تمرکز و تداول ثروت به‌وسیله آیین‌نامه‌ای تعیین می‌شود که به تصویب وزارت تعاون می‌رسد ولی در هر صورت تعداد اعضا نباید کمتر از ۷ نفر باشد.

ماده ۷- شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی دارای شخصیت حقوقی مستقل می‌باشند.

فصل دوم: عضو

ماده ۸- عضو در شرکت‌های تعاونی شخصی است حقیقی یا حقوقی غیردولتی که واجد شرایط مندرج در این قانون بودجه بوده و ملتزم به اهداف بخش تعاونی و اساسنامه قانونی آن تعاونی باشد.

تبصره ۱- در تعاونی‌های اشتغال‌زا کمک‌های دولتی به نسبت اعضای شاغل در آن تعاونی واگذار می‌شود.

تبصره ۲- در تعاونی‌های چندمنظوره‌ای در صورتی که عضویت برای همه آزاد باشد، داشتن عضو غیرشاغل مجاز است، اما هیئت‌مدیره و مدیرعامل باید از میان اعضای شاغل انتخاب گردد.

ماده ۹- شرایط عضویت در تعاونی‌ها عبارتست از:

- ۱- تابعیت جمهوری اسلامی ایران.
 - ۲- عدم ممنوعیت قانونی و حجر.
 - ۳- خرید حداقل سهام مقرر در اساسنامه.
 - ۴- درخواست کتبی عضویت و تعهد رعایت مقررات اساسنامه تعاونی.
 - ۵- عدم عضویت در تعاونی مشابه.
- ماده ۱۰-** اعضا در کلیه امور تعاونی طبق اساسنامه حق نظارت دارند.
- ماده ۱۱-** کلیه اعضا مکلفند به وظایف و مسئولیت‌هایی که در حدود قوانین و مقررات تعهد کرده‌اند عمل کنند.
- ماده ۱۲-** خروج عضو از تعاونی اختیاریست و نمی‌توان آن را منع کرد.
- تبصره ۱-** اعضای متخصص تعاونی‌های تولید حداقل شش ماه قبل از استعفا باید مراتب را کتباً به اطلاع تعاونی برسانند.
- تبصره ۲-** در صورتی که خروج عضو موجب ضرری برای تعاونی باشد، وی ملزم به جبران است.

ماده ۱۳- در موارد زیر عضو از تعاونی اخراج می‌شود:

- ۱- از دست دادن هر یک از شرایط عضویت مقرر در این قانون.
 - ۲- عدم رعایت مقررات اساسنامه و سایر تعهدات قانونی پس از دو اخطار کتبی توسط هیئت‌مدیره به فاصله ۱۵ روز و گذشتن ۱۵ روز از تاریخ اخطار دوم با تصویب مجمع عمومی عادی.
 - ۳- ارتکاب اعمالی که موجب زیان مادی تعاونی شود و وی نتواند ظرف مدت یک سال آن را جبران نماید یا اعمالی که به حیثیت و اعتبار تعاونی لطمه وارد کند یا با تعاونی رقابتی ناسالم بنماید.
- تبصره-** تشخیص موارد فوق بنا به پیشنهاد هر یک از هیئت‌مدیره یا بازرسان و تصویب مجمع عمومی خواهد بود.
- ماده ۱۴-** در صورت فوت عضو ورثه وی که واجد شرایط و ملتزم به رعایت مقررات تعاونی باشند، عضو تعاونی شناخته شده و در صورت تعدد بایستی مابه‌التفاوت افزایش سهم ناشی از تعدد خود را به تعاونی بپردازند. اما اگر کتباً

اعلام نمایند که مایل به ادامه عضویت در تعاونی نیستند و یا هیچ‌کدام واجد شرایط نباشند، عضویت لغو می‌گردد.

تبصره- اگر تعداد ورثه بیش از ظرفیت تعاونی باشد، یک یا چند نفر به تعداد موردنیاز تعاونی با توافق سایر ورثه عضو تعاونی شناخته می‌شوند.

ماده ۱۵- در صورت لغو عضویت به سبب فوت، استعفا، انحلال و اخراج، سهم و کلیه حقوق و مطالبات عضو برابر مقررات اساسنامه و قرارداد منعقد شده محاسبه و به دیون تعاونی تبدیل می‌شود و پس از کسر بدهی وی به تعاونی به او یا ورثه‌اش حداکثر ظرف مدت سه ماه پرداخت خواهد شد.

تبصره- در صورتی که ورثه تقاضا نماید که سهم عضو متوفی از عین اموال تعاونی پرداخت شود و تراضی یا مصالحه ممکن نباشد چنانچه عین قابل واگذاری بوده و به موجب اخلال و ضرر فاحش به اعضا و تعاونی نگردد آن قسمت از مطالبات تسلیم ورثه می‌گردد.

فصل سوم: سرمایه

ماده ۱۶- سرمایه تعاونی اموال و دارایی‌هایی است که برای تأسیس تعاونی یا افزایش سرمایه قبلی در اختیار آن قرار می‌گیرد.

ماده ۱۷- شرکت‌های تعاونی شرکت‌هایی است که تمام یا حداقل ۵۱٪ سرمایه به وسیله اعضا در اختیار شرکت تعاونی قرار می‌گیرد و وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، شرکت‌های دولتی و وابسته به دولت و تحت پوشش دولت، بانک‌ها، شهرداری‌ها، شوراهای اسلامی کشوری، بنیاد مستضعفان و سایر نهادهای عمومی می‌توانند جهت اجرای بند ۲ اصل ۴۳ از راه وام بدون بهره یا هر راه مشروع دیگر از قبیل مشارکت، مضاربه، مزارعه، مساقات، اجاره، اجاره به شرط تملیک، بیع شرط، فروش اقساطی، صلح، اقدام به کمک در تأمین و یا افزایش سرمایه شرکت‌های تعاونی نمایند بدون آنکه عضو باشند.

تبصره- در مواردی که دستگاه‌های دولتی در تأسیس شرکت‌های تعاونی شریک می‌شوند ظرف مدتی که با موافقت طرفین در ضمن عقد شرکت تعیین خواهد شد سهم سرمایه‌گذاری دولت به تدریج بازپرداخت و صد درصد سرمایه به

تعاونی تعلق خواهد گرفت.

ماده ۱۸- دولت می‌تواند با رعایت اصول چهل‌وسوم و چهل‌وچهارم قانون اساسی، واحدهای صنعتی یا کشاورزی یا خدماتی و امثال آن را که اموال عمومی است و در اختیار دارد در اختیار شرکت‌های تعاونی به‌صورت زیر قرار دهد:

۱- واحدهای مذکور را به‌صورت حبس موقت یا مادام که تعاونی به‌صورت قانونی وجود داشته باشد در اختیار تعاونی قرار دهد و تعاونی مالک منافع آن باشد.

۲- در صورتی که واحدهای مذکور کارکنان واجد شرایط داشته باشند، در عضویت آن تعاونی اولویت خواهند داشت.

۳- دولت می‌تواند طبق قرارداد بابت استهلاک یا بازسازی یا نگهداری یا توسعه واحدهای مزبور سالانه مبلغی نقدی و یا کالا دریافت نماید.

۴- دولت می‌تواند در واگذاری واحدهای فوق و سایر امکانات، مقرراتی به‌عنوان شرایط الزامی در رعایت سیاست‌های دولت در قیمت‌گذاری و برنامه‌ریزی تولید و توزیع و تأمین منافع عمومی، تعیین نماید.

ماده ۱۹- در استفاده از وام و کمک‌های مالی دولتی اولویت با تعاونی‌هایی است که از بانک‌ها طبق قانون عملیات بانکی بدون بهره دریافت نکرده باشند.

ماده ۲۰- سهم اعضا در تأمین سرمایه شرکت‌های تعاونی برابر است مگر مجمع عمومی تصویب نماید که اعضا سهم بیشتری تأدیه نمایند که در این صورت حداقل و حداکثر سهم‌ها باید در حدودی باشد که وزارت تعاون متناسب با نوع و تعداد اعضای تعاونی‌ها تعیین می‌نماید.

ماده ۲۱- هر تعاونی وقتی ثبت و تشکیل می‌شود که حداقل یک‌سوم سرمایه آن تأدیه و در صورتی که به‌صورت نقدی و جنسی باشد تقویم و تسلیم شده باشد. **تبصره-** اعضای تعاونی مکلفند مبلغ پرداخت‌نشده سهم خود را ظرف مدت مقرر در اساسنامه تأدیه نمایند.

ماده ۲۲- عضو یا اعضای تعاونی می‌توانند با رعایت مقررات این قانون سهم خود را به سایر اعضا و یا افراد جدید واجد شرایط واگذار نمایند.

ماده ۲۳- مسئولیت مالی اعضا در شرکت‌های تعاونی محدود به میزان سهم آنان می‌باشد مگر آنکه در قرارداد ترتیب دیگری شرط شده باشد.

تبصره ۵- مسئولیت دستگاه‌های عمومی تأمین‌کننده سرمایه تعاونی‌ها به میزان سرمایه متعلق به آنان می‌باشد مگر آنکه در قرارداد ترتیب دیگری شرط شده باشد.

ماده ۲۴- دولت موظف است جهت تحقق اهداف مندرج در اصول ۴۳ و ۴۴ قانون اساسی و افزایش سهم بخش تعاون در اقتصاد ملی با رعایت ضرورت‌ها و در قالب برنامه رشد و توسعه اقتصادی اجتماعی کشور شرایط و امکانات لازم را برای گسترش کمی و کیفی تعاونی‌ها به‌گونه‌ای که این بخش، نقش مؤثر در رشد و توسعه اقتصادی ایفا نماید، فراهم آورد.

تبصره ۱- به‌منظور فوق دولت می‌تواند با استفاده از منابع بودجه‌ای یا منابع بانکی با تضمین دولت، وام بدون بهره در اختیار تعاونی قرار دهد و اموال منقول و یا غیرمنقول و وسایل و امکانات لازم را به قیمت عادلانه به‌طور نقد و یا اقساط برای تشکیل و تقویت تعاونی‌ها با آنها بفروشد و یا به آنها اجازه دهد و یا اقدام به عقد اجازه به‌شرط تملیک بنماید و یا سهام شرکت‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته دولت و بانک‌ها و مصادره و ملی‌شده را به تعاونی‌ها منتقل نماید.

تبصره ۲- بانک‌ها موظفانند جهت سرمایه‌گذاری و یا افزایش سرمایه تعاونی‌ها و یا تقویت آنها وام و سایر تسهیلات اعطایی را در اختیار آنان قرار دهند و می‌توانند قرارداد نمایند که سرمایه‌هایی که از محل وام و سایر تسهیلات اعطایی تأمین می‌شود به‌عنوان ضمانت و یا وثیقه و یا رهن در نزد بانک باشد و یا در صورتی که تعاونی قادر به بازپرداخت وام نباشد بانک مطالبات خود را از طریق فروش اموال تعاونی تسویه نماید که در خرید این‌گونه اموال تعاونی‌های دیگر اولویت دارند.

فصل چهارم: حساب سود و زیان و تقسیم سود و سایر

مقررات مالی

ماده ۲۵- سود خالص شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی در هر سال مالی به‌ترتیب زیر تقسیم می‌شود:

۱- از حداقل پنج درصد (۵٪) به بالا با تصویب مجمع عمومی عادی به‌عنوان

- ذخیره تعاونی به حساب ذخیره قانونی منظور می‌شود.
- تبصره ۱-** ذخیره قانونی تا زمانی که مبلغ کل ذخیره حاصل از درآمدهای مذکور به میزان یک‌چهارم معدل سرمایه سه سال اخیر شرکت نرسیده باشد الزامی است.
- تبصره ۲-** تعاونی‌ها می‌توانند تا حداکثر یک‌دوم ذخیره قانونی را جهت افزایش سرمایه خود به کار ببرند.
- ۲-** حداکثر پنج درصد از سود خالص به‌عنوان اندوخته احتیاطی به پیشنهاد هیئت‌مدیره و تصویب مجمع عمومی عادی به حساب مربوط منظور می‌گردد و نحوه مصرف آن با تصویب مجمع عمومی عادی است.
- ۳-** به‌موجب اصلاحی ۱۳۹۳ حذف گردید.
- ۴-** درصدی از سود جهت پاداش به اعضا، کارکنان، مدیران و بازرسان به پیشنهاد هیئت‌مدیره و تصویب مجمع عمومی عادی - تخصیص داده می‌شود.
- ۵-** پس از کسر وجوه فوق باقی‌مانده سود خالص به‌ترتیبی که در اساسنامه و شرایط ضمن عقد پذیرفته می‌شود تقسیم می‌گردد.

فصل پنجم: تعاونی‌های تولید و توزیع

- ماده ۲۶-** تعاونی‌های تولید شامل تعاونی‌هایی است که در امور مربوط به کشاورزی، دامداری، دامپروری، پرورش و صید ماهی، شیلات، صنعت، معدن، عمران شهری و روستایی و عشایری و نظایر این‌ها فعالیت می‌نمایند.
- تبصره-** تعاونی‌های تولید در کلیه اولویت‌ها و حمایت‌های مربوط به تعاونی‌ها حق تقدم دارند.
- ماده ۲۷-** تعاونی‌های توزیع عبارتند از تعاونی‌هایی که نیاز مشاغل تولیدی و یا مصرف‌کنندگان عضو خود را در چهارچوب مصالح عمومی و به‌منظور کاهش هزینه‌ها و قیمت‌ها تأمین می‌نمایند.
- تبصره-** تعاونی‌های توزیع مربوط به تأمین کالا و مسکن و سایر نیازمندی‌های روستائیان و عشایر و کارگران و کارمندان از نظر گرفتن سهمیه کالا و حمایت‌های دولتی و بانکی و سایر حمایت‌های مربوط به امور تهیه و توزیع اولویت دارند.

ماده ۲۸- شرکت‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و تعاونی‌ها موظف‌اند در معاملات خود به تعاونی‌ها اولویت دهند.

تبصره- تعاونی‌های موضوع این قانون با رعایت قوانین و مقررات می‌توانند به امر صادرات و واردات در موضوع فعالیت خود بپردازند.

فصل ششم: ارکان تعاونی‌ها

ماده ۲۹- شرکت‌های تعاونی برای اداره امور خود دارای ارکان زیر می‌باشند:

۱- مجمع عمومی.

۲- هیئت‌مدیره.

۳- بازرس یا بازرسان.

بخش اول: مجمع عمومی

ماده ۳۰- مجمع عمومی که بر اساس این قانون بالاترین مجمع اتخاذ تصمیم و نظارت در امور شرکت‌های تعاونی می‌باشد، از اجتماع اعضای تعاونی یا نمایندگان تام‌الاختیار آنها به صورت عادی و فوق‌العاده تشکیل می‌شود و هر عضو بدون در نظر گرفتن میزان سهم فقط دارای یک رأی است.

تبصره ۱- در شرکت‌های تعاونی هر یک از دستگاه‌ها و شرکت‌های دولتی، بانک‌ها، شوراهای اسلامی کشوری و سازمان‌های عمومی که در تعاونی مشارکت یا سرمایه‌گذاری کرده‌اند می‌توانند نماینده‌ای برای نظارت و بازرسی در تعاونی و شرکت در جلسات مجمع عمومی و هیئت‌مدیره به‌عنوان ناظر داشته باشند.

تبصره ۲- انحلال، ادغام یا تغییر موادی از اساسنامه تعاونی که مغایر شروط و قراردادهای منعقد شده با منابع تأمین‌کننده اعتبار و کمک مالی و امکانات مختلف و سرمایه‌گذاری و مشارکت باشد موکول به موافقت مراجع مذکور خواهد بود.

ماده ۳۱- هیئت مؤسس عبارتست از عده‌ای از افراد واجد شرایط عضویت در تعاونی مربوط که اقدام به تأسیس تعاونی می‌نمایند.

ماده ۳۲- وظایف هیئت مؤسس عبارتست از:

۱- تهیه و پیشنهاد اساسنامه طبق قانون و مقررات.

۲- دعوت به عضویت افراد واجد شرایط.

۳- تشکیل اولین مجمع عمومی عادی جهت تصویب و ثبت اساسنامه و تعیین هیئت مدیره و سایر وظایف مجمع عمومی عادی.

تبصره ۱- پس از تشکیل اولین جلسه رسمی مجمع عمومی عادی و تعیین هیئت مدیره وظایف هیئت مؤسس خاتمه می یابد.

تبصره ۲- اعضای که با مصوبه اولین جلسه مجمع عمومی عادی در مورد اساسنامه موافقت نداشته باشند می توانند در همان جلسه تقاضای عضویت خود را پس بگیرند.

تبصره ۳- تصویب اساسنامه تعاونی با حداقل دوسوم اعضا اولین مجمع عمومی عادی می باشد.

ماده ۳۳- مجمع عمومی عادی حداقل سالی یک بار پس از پایان سال مالی جهت انجام وظیفه قانونی خود تشکیل می شود. در موارد ضروری در هر موقع سال می توان مجمع عمومی عادی را به صورت فوق العاده تشکیل داد.

تبصره ۱- جلسات مجمع عمومی عادی در نوبت اول با حضور اکثریت اعضا رسمیت می یابد و در صورت عدم حصول حدنصاب مزبور، در نوبت دوم با حضور هر تعداد از اعضای رسمی خواهد بود.

تبصره ۲- مجامع عمومی شرکت های تعاونی فرا استانی و یا شرکت هایی که تعداد اعضای آنها افزون بر پانصد عضو بوده و در مناطق مختلف کشور پراکنده می باشند می توانند به صورت دومرحله ای برگزار گردد. در مرحله اول نماینده یا نمایندگان اعضای تعاونی در حوزه های مختلف فعالیت شرکت تعیین و در مرحله دوم، مجمع عمومی با حضور نمایندگان منتخب اعضا تشکیل خواهد شد. چگونگی انتخاب نماینده یا نمایندگان در مرحله اول و حدود اختیارات و نحوه اعمال رأی آنها در مرحله دوم مجمع عمومی بر اساس دستورالعملی خواهد بود که از سوی وزارت تعاون ابلاغ می گردد.

تبصره ۳- نحوه تشکیل مجمع عمومی مطابق با آیین نامه ای خواهد بود که توسط وزارت تعاون تهیه می شود. در صورتی که هیئت مدیره ای در موعد مقرر به تشکیل مجمع عمومی عادی یا فوق العاده مبادرت نکند وزارت تعاون راساً نسبت به برگزاری مجمع عمومی اقدام خواهد نمود.

تبصره ۴- دعوت از مجامع عمومی و اعلام تصمیمات آنها از طریق روزنامه‌های کثیرالانتشار، پست سفارشی یا دیگر روش‌های قابل اثبات پیش‌بینی‌شده در اساسنامه صورت گیرد.

ماده ۳۴- وظایف و اختیارات مجمع عمومی عادی به شرح زیر است:

- ۱- انتخاب هیئت‌مدیره و بازرس یا بازرسان.
- ۲- رسیدگی و اتخاذ تصمیمی درباره ترازنامه و حساب سود و زیان و سایر گزارش‌های مالی هیئت‌مدیره پس از قرائت گزارش بازرس یا بازرسان.
- ۳- تعیین خطمشی و برنامه تعاونی و تصویب بودجه جاری و سرمایه‌گذاری و اعتبارات و وام‌های درخواستی و سایر عملیات مالی به پیشنهاد هیئت‌مدیره.
- ۴- اتخاذ تصمیم نسبت به افزایش و یا کاهش سرمایه در حدود قوانین و مقررات.
- ۵- اخذ تصمیم نسبت به ذخایر و پرداخت سود و مازاد درآمد و تقسیم آن طبق اساسنامه.

۶- تصویب مقررات و دستورالعمل‌های داخلی تعاونی.

۷- سایر وظایفی که قوانین و مقررات برعهده مجمع عمومی قرار می‌دهد.

۸- تعیین روزنامه کثیرالانتشار برای درج آگهی‌های شرکت

۹- اتخاذ تصمیم درمورد عضویت شرکت تعاونی در شرکت‌ها و اتحادیه‌ها و اتاق‌های تعاون و میزان سهام و یا حق عضویت سالانه پرداختی بر اساس موازین مقرر در این قانون.

ماده ۳۵- مجمع عمومی فوق‌العاده به‌منظور تغییر مواد در اساسنامه (در حدود این قانون) تصمیم‌گیری نسبت به عزل یا قبول استعفای هیئت‌مدیره و انحلال یا ادغام تعاونی تشکیل می‌گردد.

تبصره ۱- مجمع عمومی فوق‌العاده بنا به تقاضای کتبی حداقل یک‌سوم اعضاء تعاونی و یا اکثریت مطلق اعضاء هیئت‌مدیره و یا بازرس یا بازرسان با حضور حداقل دوسوم اعضاء کل مجمع تشکیل می‌شود. در صورتی که بار اول با دوسوم اعضا تشکیل نشود، بار دوم با نصف به‌علاوه یک رسمیت خواهد داشت و در نوبت سوم با هر تعداد شرکت‌کننده رسمیت خواهد یافت.

تبصره ۲- در صورتی که هیئت‌مدیره ظرف مدت حداکثر یک ماه نسبت به

تشکیل مجمع عمومی فوق العاده اقدام ننماید، وزارت تعاون نسبت به تشکیل مجمع عمومی اقدام می نماید.

بخش دوم: هیئت مدیره

ماده ۳۶- اداره امور تعاونی، طبق اساسنامه برعهده هیئت مدیره ای مرکب از سه، پنج یا هفت نفر عضو اصلی و دو، سه یا چهار نفر عضو علی البدل است که از بین اعضا برای مدت سه سال انتخاب می شوند. انتخاب اعضای اصلی و علی البدل در یک نوبت به عمل می آید و دارندگان اکثریت نسبی آرا بعد از اعضای اصلی به ترتیب اعضای علی البدل محسوب می شوند. انتخاب بیش از دو دوره متوالی با انتخاب حداقل دوسوم اعضای حاضر در مجمع عمومی بلامانع است.

تبصره ۱- هیئت مدیره در اولین جلسه از میان خود یک نفر را به عنوان رئیس هیئت مدیره، یک نفر را به عنوان نایب رئیس و یک یا دو نفر را به عنوان منشی انتخاب می کند.

تبصره ۲- در صورت استعفا، فوت، ممنوعیت قانونی و یا غیبت غیرموجه مکرر به نحوی که در اساسنامه تعیین می شود، یکی از اعضای علی البدل به ترتیب آرای بیشتر برای بقیه مدت مقرر، جانشین وی در هیئت مدیره می گردد.

تبصره ۳- اعضای هیئت مدیره می توانند با تصویب مجمع عمومی حقوق و مزایا دریافت نمایند. در صورتی که عضو هیئت مدیره از محل دیگری حقوق می گیرد در تعاونی مربوط صرفاً حق جلسه و پاداش دریافت می کند. حداقل و حداکثر حقوق و مزایای هیئت مدیره و پاداش آنان و موارد استثنا به موجب دستورالعملی است که به تأیید مجمع عمومی می رسد.

ماده ۳۷- وظایف و اختیارات هیئت مدیره به شرح زیر می باشد:

- ۱- دعوت مجمع عمومی (عادی، فوق العاده).
- ۲- اجرای اساسنامه و تصمیمات مجمع عمومی و سایر مقررات مربوط.
- ۳- نصب و عزل و قبول استعفای مدیرعامل و نظارت بر عملیات وی و پیشنهاد میزان حقوق مدیرعامل به مجمع عمومی.
- ۴- قبول درخواست عضویت و اخذ تصمیم نسبت به انتقال سهم اعضا به یکدیگر و دریافت استعفای هر یک از اعضای هیئت مدیره.

- ۵- نظارت بر مخارج جاری تعاونی و رسیدگی به حساب‌ها و ارائه به بازرس یا بازرسان و تسلیم به موقع گزارش مالی و ترازنامه تعاونی به مجمع عمومی.
- ۶- تهیه و تنظیم طرح‌ها و برنامه‌ها و بودجه و سایر پیشنهادات و ارائه آن به مجمع عمومی جهت اتخاذ تصمیم.
- ۷- تعیین نماینده از بین اعضای تعاونی برای حضور در جلسات مجامع عمومی شرکت‌ها و اتحادیه‌هایی که تعاونی در آنها مشارکت دارد.
- ۸- تهیه و تنظیم دستورالعمل‌های داخلی تعاونی و تقدیم آن به مجمع عمومی برای تصویب.
- ۹- تعیین نماینده و یا وکیل در دادگاه‌ها و مراجع قانونی و سایر سازمان‌ها با حق توکیل.
- ۱۰- تعیین و معرفی صاحبان امضای مجاز (یک یا دو نفر از اعضای هیئت‌مدیره به اتفاق مدیرعامل) برای قراردادهای و اسناد تعهدآور تعاونی.
- تبصره-** هیئت‌مدیره وظایف خود را به صورت جمعی انجام می‌دهد و هیچ‌یک از اعضای هیئت‌مدیره حق ندارد از اختیارات هیئت، منفرداً استفاده کند مگر در موارد خاص که وکالت یا نمایندگی کتبی از طرف هیئت‌مدیره داشته باشد. هیئت‌مدیره می‌تواند قسمتی از اختیارات خود را با اکثریت سه‌چهارم آرا به مدیرعامل تفویض نماید.
- ماده ۳۸-** اعضای هیئت‌مدیره، هیئت‌رئیس، مدیرعامل و بازرسان باید واجد شرایط زیر باشند:
- ۱- ایمان و تعهد به اسلام (در تعاونی‌های متشکل از اقلیت‌های دینی شناخته شده در قانون اساسی، شرط وثاقت و امانت)
 - ۲- نداشتن منع قانونی و محجور نبودن
 - ۳- عدم عضویت در گروه‌های محارب و عدم ارتکاب جرائم علیه امنیت کشور و عدم محکومیت به جعل اسناد
 - ۴- عدم سابقه محکومیت به ارتشاء، اختلاس، کلاهبرداری، خیانت‌درامات، تدلیس، تصرف غیرقانونی در اموال دولتی و ورشکستگی به تقصیر
- تبصره-** برای عضویت در هیئت‌رئیس، اتاق‌های تعاون علاوه بر شرایط مذکور در

این ماده، داشتن حداقل سه

ماده ۳۹- هیئت‌مدیره مکلف است بلافاصله بعد از انتخاب، برای اداره امور و اجرای تصمیمات مجمع عمومی و هیئت‌مدیره، فرد واجد شرایطی را از بین اعضای تعاونی و یا خارج از آن برای مدت سه سال به‌عنوان مدیرعامل انتخاب کند. نصب و عزل و قبول استعفای مدیرعامل و نظارت بر عملکرد و تعیین حدود اختیارات، وظایف و میزان حقوق و مزایای وی برعهده هیئت‌مدیره می‌باشد و انتخاب مجدد مدیرعامل بلامانع است.

بخش سوم: بازرسی

ماده ۴۰- مجمع عمومی، بازرس یا بازرسانی را اعم از اشخاص حقیقی یا حقوقی و برای مدت یک سال مالی انتخاب می‌کند، انتخاب مجدد آنان بلامانع است. **تبصره ۱-** در صورت فوت یا ممنوعیت قانونی و یا استعفای بازرس یا بازرسان اصلی، هیئت‌مدیره مکلف است ظرف ده روز بازرس یا بازرسان علی‌البدل را به‌ترتیب اولویت آرا برای بقیه مدت دعوت نماید. **تبصره ۲-** حق‌الزحمه و پاداش بازرس یا بازرسان با تصویب مجمع عمومی تعیین می‌گردد.

ماده ۴۱- وظایف بازرس یا بازرسان تعاونی به شرح زیر است:

- ۱- نظارت مستمر بر انطباق نحوه اداره امور تعاونی و عملیات و معاملات انجام‌شده با اساسنامه و قوانین و مقررات و دستورالعمل‌های مربوطه.
 - ۲- رسیدگی به حساب‌ها، دفاتر، اسناد، صورت‌های مالی از قبیل ترازنامه و حساب‌های عملکرد و سود و زیان، بودجه پیشنهادی و گزارشات هیئت‌مدیره به مجمع عمومی.
 - ۳- رسیدگی به شکایات اعضا و ارائه گزارش به مجمع عمومی و مراجع ذی‌ربط.
 - ۴- تذکر کتبی تخلفات موجود در نحوه اداره امور تعاونی به هیئت‌مدیره و مدیرعامل و تقاضای رفع نقص.
 - ۵- نظارت بر انجام حسابرسی و رسیدگی به گزارش‌های حسابرسی و گزارش نتیجه رسیدگی به مجمع عمومی شرکت و مراجع ذی‌ربط.
- تبصره-** بازرس یا بازرسان حق دخالت مستقیم در اداره امور تعاونی را نداشته

ولی می‌توانند بدون حق رأی در جلسات هیئت‌مدیره شرکت کنند و نظرات خود را نسبت به مسائل جاری تعاونی اظهار دارند.

ماده ۴۲- در صورتی که هریک از بازرسان تشخیص دهند که هیئت‌مدیره و یا مدیرعامل در انجام وظایف محوله مرتکب تخلفی شده و به تذکرات آنان ترتیب اثر نمی‌دهند مکلفند از هیئت‌مدیره تقاضای برگزاری مجمع جهت رسیدگی به گزارش خود را بنمایند.

تبصره- اگر هیئت‌مدیره ظرف مدت یک ماه از تاریخ دریافت درخواست تشکیل مجمع عمومی فوق‌العاده توسط بازرسان اقدام به دعوت و برگزاری آن ننماید بازرسان می‌تواند با اطلاع وزارت تعاون نسبت به انتشار آگهی و تشکیل مجمع عمومی فوق‌العاده اقدام نماید.

فصل هفتم: اتحادیه تعاونی

ماده ۴۳- اتحادیه‌های تعاونی با عضویت شرکت‌ها و تعاونی‌هایی که موضوع فعالیت آنها واحد است برای تأمین تمام و یا قسمتی از مقاصد زیر تشکیل می‌گردد:

۱- ارائه خدمات آموزشی و فرهنگی و تبلیغاتی مربوط به امور تعاون به تعاونی‌های عضو و بالابردن سطح علمی و فنی و تخصصی و اطلاعات موردنیاز اعضای آنها و گسترش تعلیمات تعاونی.

۲- ارائه خدمات تحقیقاتی و مطالعاتی پیرامون موضوعات موردنیاز تعاونی‌های عضو و کمک به جمع‌آوری آمار و اطلاعات و گزارشات اقتصادی و اجتماعی به آنان و وزارت تعاون.

۳- کمک به سازماندهی و حسن اداره امور و هماهنگی و حفاظت و توسعه تعاونی‌های موضوع فعالیت خود.

۴- کمک به برقراری ارتباط و همکاری متقابل بین تعاونی‌ها و بین آنها و مردم و دولت و سایر ارتباطات داخلی و خارجی.

۵- ارائه خدمات اداری، مالی، حسابداری، حسابرسی، بازرسی، تجاری، اعتباری، تشکیل صندوق‌های قرض‌الحسنه و سایر فعالیت‌های اقتصادی موردنیاز

تعاونی‌های عضو.

۶- تأمین نیازهای مشترک و بازاریابی و خریدوفروش و صادرات و واردات تعاونی‌های عضو.

۷- ارائه خدمات فنی، تخصصی، حقوقی، قبول وکالت اعضا در کلیه امور موردنیاز آنان، خدمات مشاوره‌ای و راهنمایی و سایر تسهیلات موردنیاز تعاونی‌ها.

۸- نظارت بر التزام تعاونی‌های موضوع فعالیت خود به رعایت قوانین و مقررات مربوط و معرفی متخلفین به مراجع قانونی ذی‌ربط.

۹- حل اختلاف و داوری در محدوده امور مربوط به تعاونی‌ها به صورت کدخدامنشی و صلح اعضای تعاونی‌ها.

تبصره ۱- عضویت در اتحادیه تعاونی اختیاریست و تعاونی‌هایی که عضو اتحادیه نباشند از حقوق قانونی محروم نخواهند بود.

تبصره ۲- برای هر موضوع فعالیت تعاونی در هر شهرستان فقط یک اتحادیه تشکیل می‌گردد.

ماده ۴۴- سرمایه اتحادیه‌های تعاونی از محل پرداخت سهم تعاونی‌های عضو (به تناسب تعداد اعضای تعاونی و میزان استفاده از خدمات اتحادیه) تأمین می‌شود و افزایش سرمایه اتحادیه از طریق افزایش سهم آنان و پرداخت حق عضویت و سایر دریافت‌ها تأمین می‌گردد و هرگونه تصمیم درباره سرمایه یا افزایش یا کاهش آن با تصویب دوسوم اعضای مجمع عمومی اتحادیه خواهد بود.

ماده ۴۵- هر اتحادیه تعاونی دارای ارکان زیر است:

۱- مجمع عمومی.

۲- هیئت مدیره.

۳- هیئت بازرسی.

ماده ۴۶- مجمع عمومی اتحادیه‌های تعاونی از نمایندگان تعاونی‌های عضو تشکیل می‌شود و هر تعاونی دارای یک رأی می‌باشد. سایر مقررات مربوط به مجمع عمومی به همان ترتیبی است که در بخش اول فصل ششم آمده است.

تبصره- در مواردی که تعداد اعضای تعاونی عضو اتحادیه و حجم معاملات آنها با اتحادیه نزدیک به هم نباشد تعداد نمایندگان هر تعاونی به نسبت تعداد

اعضای آنها و با ترکیبی از اعضا و حجم معاملاتی که با اتحادیه داشته‌اند مطابق دستورالعملی که توسط وزارت تعاون ابلاغ می‌گردد خواهد بود.

ماده ۴۷- اعضای هیئت‌مدیره اتحادیه‌های تعاونی به پیشنهاد تعاونی‌های عضو و تصویب مجمع عمومی انتخاب می‌شوند و به هر حال از هر تعاونی بیش از یک نفر عضو در هیئت‌مدیره نخواهد بود.

ماده ۴۸- ضوابط و مقررات این قانون دربارهٔ انتخابات، وظایف و اختیارات هیئت‌مدیره و مدیرعامل، درمورد اتحادیه‌های تعاونی نیز اجرا می‌شود.

ماده ۴۹- به موجب اصلاحی ۱۳۹۶ حذف گردید.

ماده ۵۰- هیئت بازرسی مأمور حسابرسی و بازرسی اتحادیهٔ تعاونی است. اعضای این هیئت به وسیلهٔ مجمع عمومی اتحادیه تعیین می‌گردند. گزارشات هیئت بازرسی باید به تصویب اکثریت مطلق اعضای هیئت برسد. وظایف و اختیارات و سایر مقررات مربوط به بخش سوم فصل ششم درمورد هیئت بازرسی نیز مجری است.

تبصره- هیئت بازرسی اتحادیه‌ها می‌توانند بنا به تقاضای مجمع عمومی تعاونی‌های عضو و تصویب مجمع عمومی اتحادیه وظایف بازرسی تعاونی‌های عضو را نیز انجام دهد.

فصل هشتم: تشکیل و ثبت تعاونی‌ها

ماده ۵۱- شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی با رعایت این قانون پس از تهیه طرح و تصویب آن به کیفیتی که در آیین‌نامه اجرایی مشخص خواهد شد باید مدارک زیر را برای تشکیل و ثبت ارائه دهند:

۱- صورت جلسهٔ تشکیل مجمع مؤسس و اولین مجمع عمومی و اسامی اعضا و هیئت‌مدیره منتخب و بازرسان.

۲- اساسنامهٔ مصوب مجمع عمومی.

۳- درخواست کتبی ثبت.

۴- طرح پیشنهادی و ارائهٔ مجوز وزارت تعاون.

۵- رسید پرداخت مقدر لازم‌التأدیه سرمایه.

۶- مدارک دعوت موضوع بند ۲ ماده ۳۲.
تبصره- اولین هیئت‌مدیره پس از اعلام قبولی مکلفند با انجام تشریفات مقرر نسبت به ثبت تعاونی اقدام نمایند.
ماده ۵۲- اداره ثبت شرکت‌ها موظف است پس از دریافت اسناد و مدارک لازم اقدام به ثبت تعاونی‌ها نماید.

فصل نهم: ادغام، انحلال و تصفیه

بخش اول: ادغام

ماده ۵۳- شرکت‌های تعاونی می‌توانند در صورت تصویب مجامع عمومی فوق‌العاده و طبق مقررات آیین‌نامه اجرایی این قانون با یکدیگر ادغام شوند.
تبصره- صورت‌جلسات مجامع عمومی فوق‌العاده تعاونی‌های ادغام‌شده منظم به مدارک مربوط باید حداکثر ظرف مدت دو هفته برای ثبت به اداره ثبت شرکت‌ها تسلیم شده و خلاصه تصمیمات به اطلاع کلیه اعضا و بستانکاران برسد.

بخش دوم: انحلال و تصفیه

ماده ۵۴- شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی در موارد زیر منحل می‌شوند:

- ۱- تصمیم مجمع عمومی فوق‌العاده.
 - ۲- کاهش تعداد اعضا از حدنصاب مقرر در صورتی که حداکثر ظرف مدت ۳ ماه تعداد اعضا به نصاب مقرر نرسیده باشد.
 - ۳- انقضای مدت تعیین‌شده در اساسنامه مربوط در صورتی که در اساسنامه مدت تعیین شده باشد و مجمع عمومی مدت را تمدید نکرده باشد.
 - ۴- توقف فعالیت بیش از یک سال بدون عذر موجه.
 - ۵- عدم رعایت قوانین و مقررات مربوط پس از ۳ بار اخطار کتبی در سال به‌وسیله وزارت تعاون بر طبق آیین‌نامه مربوط.
 - ۶- ورشکستگی طبق قوانین مربوط.
- تبصره ۱- پس از اعلام انحلال و ثبت بلافاصله آن در اداره ثبت محل، تصفیه طبق قانون تجارت صورت می‌گیرد.
- تبصره ۲- در بندهای دوم و چهارم و پنجم وزارت تعاون بلافاصله طبق آیین‌نامه

- مربوط انحلال تعاونی را به اداره ثبت محل اعلام می‌نماید.
- تبصره ۳-** اعلام نظر وزارت تعاون در مورد بندهای ۴ و ۵ در دادگاه صالح قابل شکایت و رسیدگی می‌باشد.
- تبصره ۴-** کلیه اموالی که از منابع عمومی دولتی در اختیار تعاونی قرار گرفته با انحلال آن باید مسترد شود.
- ماده ۵۵-** در صورتی که مجمع عمومی فوق‌العاده یا وزارت تعاون رأی به انحلال تعاونی بدهد، ظرف یک ماه سه نفر جهت تصفیه امور تعاون انتخاب و به اداره ثبت محل معرفی خواهند شد تا بر طبق قانون و آیین‌نامه مربوط نسبت به تصفیه امور تعاونی اقدام نمایند.
- ماده ۵۶-** در صورتی که هر تعاونی منحل گردد، قبل از انحلال باید به تعهداتی که در برابر اخذ سرمایه و اموال و امتیازات از منابع عمومی و دولتی و بانک‌ها و شهرداری سپرده است عمل نماید.

فصل دهم: اتاق تعاون

- ماده ۵۷-** به‌منظور تأمین مقاصد زیر اتاق‌های تعاون شهرستان، استان و ایران تشکیل می‌گردد:
- ۱- انجام کلیه وظایف و اختیارات و مسئولیت‌های اتاق بازرگانی و صنایع و معادن و کشاورزی جمهوری اسلامی ایران در ارتباط با بخش تعاونی
 - ۲- مشارکت در برنامه‌ریزی برای توسعه بخش تعاونی در راستای پیشرفت اقتصادی و اجتماعی کشور
 - ۳- ارائه خدمات فرهنگی و ترویج و آموزش تعاون جهت اعضا و تقویت اصول و ارزش‌های تعاونی و انتشار کتب و نشریات مورد لزوم
 - ۴- همکاری با وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در جهت توسعه بخش تعاونی و فعالیت‌های مرتبط
 - ۵- برقراری ارتباط و پیوند بین تعاونی‌ها و ایجاد هماهنگی و همکاری بین آنها
 - ۶- برقراری ارتباط و پیوند بین بخش تعاونی ایران و فعالان اقتصادی در سایر بخش‌های اقتصادی کشور و تعاونی‌ها و فعالان اقتصادی در سایر کشورها

- ۷- کمک به توانمندسازی تعاونی‌ها و راهنمایی آنها در امور فنی، حقوقی، مالی، اداری و بازرگانی
- ۸- فراهم آوردن شرایط لازم برای صدور محصولات تعاونی‌ها و تأمین نیازمندی‌های آنها
- ۹- برگزاری نمایشگاه‌های داخلی و خارجی و ایجاد مراکز تجاری در کشورهای هدف
- ۱۰- نمایندگی غیردولتی بخش تعاونی ایران در اتحادیه بین‌المللی تعاون و کلیه مجامع، شوراها و سازمان‌های داخلی و بین‌المللی
- ۱۱- ساماندهی و کمک به توسعه مشارکت مردمی در تعاونی‌ها و تشویق و ترغیب سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی جهت سرمایه‌گذاری در بخش تعاونی
- ۱۲- ارائه نظر مشورتی به قوای سه‌گانه و سایر مراجع راجع به لوایح، طرح‌ها، تصویب‌نامه‌ها و بخش‌های مرتبط با امور و فعالیت تعاونی‌ها
- ۱۳- انجام تحقیقات و پژوهش‌های کاربردی درباره نحوه فعالیت انواع تعاونی‌ها
- ۱۴- داوری در امور حرفه‌ای بین اشخاص حقوقی بخش تعاونی با یکدیگر و یا با سایر اشخاص حقیقی و حقوقی و نیز بین هر شخص حقوقی بخش تعاونی با اعضایش از طریق مرکز داوری اتاق
- ۱۵- ایجاد و اداره مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی به‌منظور انجام وظایف و فعالیت‌های اتاق
- ۱۶- صدور کارت عضویت و کارت بازرگانی برای اشخاص حقوقی بخش تعاونی با رعایت مقررات مربوط
- تبصره ۱-** مفاد بندهای (۶) و (۱۰) نافی حضور تعاونی‌های روستایی و کشاورزی، تولیدی روستایی، سهامی زراعی و اتحادیه‌های آنها در مجامع، شوراها و سازمان‌های داخلی و بین‌المللی مرتبط و همچنین حل اختلاف و داوری فی‌مابین آنها مطابق مقررات موجود نیست.
- تبصره ۲-** نحوه تشکیل و فعالیت اتاق‌های تعاون استان و شهرستان بر اساس آیین‌نامه‌ای است که به تصویب مجمع عمومی نمایندگان اتاق تعاون ایران می‌رسد.
- تبصره ۳-** وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، صنعت، معدن و تجارت، جهاد کشاورزی و تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سایر دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط موظفند

همکاری‌های لازم را جهت صادرات کالا و خدمات تعاونی‌ها به‌عمل آورند.
تبصره ۴- صدور کارت بازرگانی برای اشخاص حقوقی بخش تعاونی فقط از طریق اتاق تعاون امکان‌پذیر است.

تبصره ۵- اتخاذ تصمیم در مورد ثبت شعب اتاق در کشورهای خارجی با تأیید وزارت امور خارجه امکان‌پذیر است.

تبصره ۶- نحوه تشکیل و فعالیت مرکز داوری اتاق تعاون بر اساس آیین‌نامه‌ای است که به تصویب مجمع عمومی اتاق تعاون ایران می‌رسد. ارجاع به داوری اتاق تعاون باید در اساسنامه همه اشخاص حقوقی تعاونی درج شود.

ماده ۵۸- ارکان هر اتاق تعاون عبارتست از:

۱- مجمع نمایندگان.

۲- هیئت‌رئیس.

۳- هیئت بازرسی.

ماده ۵۹- مجمع نمایندگان اتاق تعاون شهرستان متشکل از نمایندگان اتحادیه‌ها و نیز نمایندگان تعاونی‌های با فعالیت مشابه فاقد اتحادیه با حوزه عمل آن شهرستان و مجمع نمایندگان اتاق تعاون استان متشکل از رؤسای هیئت‌رئیس اتاق‌های تعاونی شهرستان‌های استان و نمایندگان اتحادیه‌های شهرستان‌های فاقد اتاق تعاون و نمایندگان اتحادیه‌های با حوزه عمل استان و مجمع نمایندگان اتاق تعاون مرکزی متشکل از رؤسای اتاق‌های تعاون استان‌ها و نمایندگان اتحادیه‌های استانی فاقد اتاق تعاون استان و نمایندگان اتحادیه‌های سراسری می‌باشد که برای مدت سه سال انتخاب می‌گردند.

تبصره ۱- وظایف مجمع نمایندگان عبارت است از:

الف- بررسی پیشنهادهای مربوط به اساسنامه و آیین‌نامه‌های اتاق و تأیید آن جهت تصویب نهایی وزیر تعاون.

ب- تعیین هیئت‌رئیس اتاق تعاون.

ج- تعیین دو نفر بازرس جهت عضویت در هیئت بازرسی.

د- تصویب برنامه و بودجه سالانه به پیشنهاد هیئت‌رئیس.

ه- رسیدگی و اتخاذ تصمیم در مورد ترازنامه و سایر گزارش‌های هیئت‌رئیس

پس از اظهار نظر هیئت بازرسی.

و- رسیدگی به گزارش‌های هیئت بازرسی.

تبصره ۲- مجمع نمایندگان اتاق تعاون حسب مورد در استان‌ها، شهرستان‌ها و مرکز و با حضور نمایندگان اتاق‌های تعاون و اتحادیه‌ها تشکیل می‌شود و هر نماینده با کارت عضویت معتبر دارای یک رأی است.

ماده ۶۰- هیئت‌رئیس اطاق‌های تعاون متشکل از (۳) تا (۷) نفر عضو اصلی و دو نفر عضو علی‌البدل از میان اعضای تعاونی‌ها می‌باشند که حتی‌الامکان از تعاونی‌های کشاورزی و روستایی و عشایری، صنعتی، معدنی، عمران شهری و روستایی و توزیع خواهند بود و برای مدت سه سال از طرف مجمع نمایندگان انتخاب می‌شوند.

تبصره- در ترکیب هفت‌نفره اتاق تعاون مرکزی، حتی‌المقدور از انواع شرکت‌های تعاونی نظیر شرکت‌های تعاونی تولیدی و چندمنظوره، خدماتی و تأمین نیاز مشاغل تولیدی و خدماتی، مسکن، اعتبار، مصرف، مرز نشینان، تعاونی‌های سهامی عام و فراگیر و سهام عدالت انتخاب می‌گردند.

ماده ۶۱- وظایف هیئت‌رئیس عبارتست از:

۱- فعالیت لازم جهت تأمین مقاصد اطاق تعاون بر طبق اساسنامه و آیین‌نامه‌های مربوط.

۲- اداره کلیه امور مربوط به اتاق تعاون و انجام کلیه مکاتبات و ارتباطات و عملیات مالی مورد نیاز اطاق طبق آیین‌نامه‌های داخلی آن.

۳- اجرای تصمیمات مجمع نمایندگان.

۴- ارائه گزارش‌ها و پیشنهادهای لازم به مجمع نمایندگان.

۵- انتخاب رئیس هیئت‌رئیس از بین خود.

تبصره- مسئولیت کلیه امور اجرایی اتاق برعهده رئیس اتاق است که ریاست هیئت‌رئیس اتاق را هم برعهده دارد و جهت هماهنگی امور و پیگیری مصوبات، فردی را به‌عنوان دبیرکل در اتاق تعاون ایران و دبیر در اتاق‌های شهرستان و استان با تصویب هیئت‌رئیس انتخاب می‌نماید.

ماده ۶۲- هیئت‌رئیس اطاق تعاون هر استان موظف به ایجاد ارتباط و هماهنگی

و همکاری بین اطاق‌های شهرستان‌های مربوط به خود است و آنها نیز موظف به همکاری هستند. همچنین هیئت‌رئیس‌ه اتاق تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف به ایجاد ارتباط و هماهنگی و همکاری بین اتاق‌های استان‌ها می‌باشد و آنها نیز موظف به همکاری هستند.

ماده ۶۳- هیئت بازرسی متشکل از سه عضو می‌باشد که دو نفر آنها به وسیله مجمع عمومی نمایندگان و یک نفر دیگر به وسیله وزارت تعاون تعیین می‌گردند و وظایف آنها عبارتست از:

الف- نظارت و بازرسی مستمر از نظر رعایت اساسنامه و آیین‌نامه‌های اطاق تعاون و قوانین و مقررات مربوط.

ب- رسیدگی به حساب‌ها، دفاتر، اسناد، صورت‌های مالی از قبیل ترازنامه و عملکرد مالی و گزارش به مجمع نمایندگان و وزارت تعاون.

ج- بررسی شکایات و تخلفات مربوط به اطاق تعاون و گزارش به مراجع ذی‌ربط.
د- ارائه گزارش‌های سالانه و نوبتی به مجمع نمایندگان و وزارت تعاون از نظر وضعیت فعالیت‌های اطاق تعاون و رعایت قوانین و مقررات و اظهارنظر در مورد گزارش‌های هیئت‌رئیس‌ه.

تبصره- هیئت‌رئیس‌ه مکلف است اسناد و مدارک مورد درخواست هیئت بازرسی را در اختیار آنان قرار دهد.

ماده ۶۴- منابع مالی اطاق‌های تعاون عبارتست از:

- ۱- دریافت حق عضویت در اطاق تعاون از اعضا.
- ۲- دریافت کمک‌های دولتی و مردمی و شوراها و هدایا.
- ۳- دریافت حق مشاوره، کارشناسی، داوری در محدوده امور مربوط به تعاونی‌ها به صورت کدخدانمنشی و سایر خدماتی که در اختیار تعاونی‌ها و اتحادیه‌ها قرار می‌دهد.

فصل یازدهم: وزارت تعاون

ماده ۶۵- به منظور اعمال نظارت دولت در اجرای قوانین و مقررات مربوط به بخش تعاونی و حمایت و پشتیبانی از این بخش، وزارت تعاون تشکیل می‌گردد.

تبصره ۱- سازمان‌های مرکزی تعاون کشور، مرکزی تعاونی‌های معدنی، مراکز گسترش خدمات تولیدی و عمرانی و سایر دفاتر، سازمان‌ها و اداراتی که در رابطه با بخش تعاونی در وزارتخانه‌ها و سازمان‌های مختلف فعالیت می‌نمایند منحل شده و کلیه وظایف، اختیارات، اموال، دارایی‌ها، اعتبارات، بودجه، پرسنل و سایر امکاناتی که در اختیار دارند به وزارت تعاون منتقل می‌شود و این وزارت با استفاده از بودجه و امکانات موجود آنها تشکیل می‌گردد.

تشکیلات و پست‌های سازمانی وزارت تعاون که از تعداد پست‌های دستگاه‌های منحل‌شده تجاوز خواهد کرد به پیشنهاد وزیر تعاون و تأیید سازمان امور اداری و استخدامی کشور ظرف مدت شش ماه (که در این مدت تشکیلات منحل‌شده کماکان به وظایف خود عمل می‌کنند) تعیین خواهد شد.

تبصره ۲- صندوق تعاون جهت فعالیت‌های اعتباری بخش تعاونی با کلیه دارایی‌ها و تعهدات خود از وزارت کار و امور اجتماعی منتزع و به وزارت تعاون الحاق و وظایف و اختیارات مجمع عمومی آن به وزیر تعاون منتقل می‌گردد.

تغییر در اساسنامه آن به پیشنهاد وزیر تعاون و تصویب هیئت وزیران خواهد بود.

ماده ۶۶- وظایف و اختیارات وزارت تعاون عبارت است از:

۱- اجرای آن قسمت از قانون و مقررات در رابطه با بخش تعاونی که مربوط به دولت می‌شود و نظارت بر حسن اجرای قوانین و مقررات بخش تعاونی.

۲- تهیه لوایح قانونی و آیین‌نامه‌های این قانون و اساسنامه‌ها و آیین‌نامه‌های تعاونی‌ها مطابق این قانون.

۳- جلب و هماهنگی حمایت‌ها و کمک‌ها و تسهیلات و امکانات دولتی و عمومی جهت بخش تعاونی با همکاری دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط.

۴- تشویق و کمک و همکاری در تأسیس و گسترش تعاونی‌ها با جلب همکاری و مشارکت عموم مردم و شوراها و اسلامی کشوری.

۵- ایجاد زمینه‌های همکاری و هماهنگی و تعاون بین تعاونی‌ها و همچنین بین اتحادیه‌های تعاونی یا بین بخش تعاونی و سایر بخش‌های اقتصادی.

۶- کمک به فعالیت‌های تبلیغاتی، آموزشی، فرهنگی، فنی، علمی، تحقیقاتی و صنعتی لازم برای بخش تعاونی با همکاری اتحادیه‌های تعاونی.

- ۷- کمک به شرکت‌ها، اتحادیه‌های تعاونی در ارائه خدمات حقوقی، مالی، حسابداری و حسابرسی و دیگر خدمات موردنیاز.
- ۸- شرکت در مجامع بین‌المللی تعاون به‌عنوان نماینده دولت جمهوری اسلامی ایران.
- ۹- انجام معاملات لازم و ارائه خدمات موردنیاز بخش تعاونی.
- ۱۰- اجرای برنامه‌های ترویج و آموزش تعاون برای تفهیم و تعمیم روش‌ها و برنامه‌های مختلف تعاونی و انتشار کتب و نشریات مورد لزوم تعاونی.
- ۱۱- راهنمایی مسئولان تعاونی‌ها در امور حقوقی، مالی، اداری و هدایت آنها در جهت استفاده از روش‌ها و سیستم‌های بهتر.
- ۱۲- انجام تحقیقات آماری و اطلاعاتی و مطالعه درباره فعالیت تعاونی‌ها در زمینه شناخت نارسایی‌ها و نیازهای آنها و همچنین توانایی‌ها و امکانات آنها به‌منظور استفاده در برنامه‌ریزی‌های مربوط.
- ۱۳- ایجاد هماهنگی در اعمال کمک‌های فنی و اداری و مالی و غیره توسط دستگاه‌های ذی‌ربط در موارد لازم به‌منظور اداره صحیح تعاونی‌ها.
- ۱۴- ایجاد تسهیلات لازم جهت توسعه فعالیت تعاونی‌ها در امور تولیدی.
- ۱۵- فراهم‌آوردن موجبات صدور تولیدات تعاونی‌ها.
- ۱۶- تهیه و تنظیم طرح‌های اساسی به‌منظور فراهم‌آوردن موجبات تحقق اهداف مندرج در اصول ۴۳ و ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
- ۱۷- وزارت تعاون می‌تواند در صورت احراز تخلف در اداره امور شرکت‌ها یا اتحادیه‌های تعاونی مراتب را به دادگاه صالح اعلام و دادگاه موظف است خارج از نوبت در رسیدگی مقدماتی در صورت احراز تخلف حکم تعلیق مدیران شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی یادشده را صادر نماید. در این صورت وزارت تعاون موظف است به‌طور موقت افرادی را برای تشکیل مجمع عمومی و انتخاب هیئت‌مدیره جدید منصوب نماید.
- ۱۸- جلوگیری از فعالیت اشخاص حقیقی یا حقوقی که به هر نحو از نام یا عنوان تعاونی سوءاستفاده می‌کنند.
- ۱۹- فراهم‌آوردن تسهیلات لازم در جهت دستیابی تعاونی‌ها به مواد اولیه و

- وسایل و کالاهای موردنیاز.
- ۲۰- سیاست‌گذاری، تعیین خط‌مشی و برنامه‌ریزی در حدود مقررات و اختیارات برای توسعه و رشد بخش تعاون.
- ۲۱- فراهم‌آوردن تسهیلات لازم برای تهیه طرح، ایجاد، توسعه، بازسازی، نوسازی واحدهای تعاونی و نظارت بر امور آنها.
- ۲۲- تأمین شرایط و فراهم‌آوردن امکانات برای سرمایه‌گذاری بخش تعاونی جهت ایجاد تعاونی‌ها با اولویت تعاونی‌های تولید.
- ۲۳- تنظیم برنامه و تعیین نحوه کمک‌های اعتباری در حدود مقررات و اختیارات از طریق بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و کمک‌های دولتی به تعاونی‌ها.
- تبصره- شورای پول و اعتبار موظف است همه‌ساله بر اساس درخواست وزارت تعاون با رعایت سیاست‌های پولی و مالی دولت نسبت به اعطای وام و کمک‌های لازم به تعاونی‌ها اقدام نماید.
- ۲۴- مشارکت، ایجاد، توسعه و بهره‌برداری و سرمایه‌گذاری در تعاونی‌ها و نیز انتقال یا واگذاری و فروش سهام دولت در واحدهای تولیدی و توزیعی به بخش تعاونی ضمن رعایت مفاد تبصره ماده ۱۷ این قانون.
- ۲۵- عضویت در شورای اقتصاد، شورای عالی صنایع، شورای پول و اعتبار، مجمع عمومی بانک‌ها، شورای عالی معادن و کمیسیون‌های مربوط به صادرات و واردات کشور و سایر مجامع با نظر هیئت‌دولت.
- ۲۶- مشارکت در تهیه و تدوین مقررات صادرات و واردات کشور.
- ۲۷- همکاری با مؤسسات علمی، فنی و اقتصادی بین‌المللی و قبول عضویت و شرکت در سازمان‌ها، شوراها و مجامع بین‌المللی مربوط به امور تعاونی.
- ۲۸- صدور مجوز موضوع بند ۴ ماده ۵۱.
- ۲۹- سلب مزایا از تعاونی‌هایی که برخلاف قانون و مقررات بخش تعاونی عمل نموده و یا برخلاف اساسنامه مصوب اقداماتی کرده باشند.
- ۳۰- تشکیل تعاونی در بخش کشاورزی.
- ماده ۶۷- آیین‌نامه اجرایی این قانون ظرف مدت شش ماه توسط وزارت تعاون تهیه و به تصویب هیئت‌دولت خواهد رسید.

ماده ۶۸- به منظور نظارت بر انتخابات تعاونی‌ها و اتاق‌های تعاون، انجمن مرکزی نظارت با عضویت پنج نفر متشکل از یک نفر از وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، یک نفر به انتخاب هیئت‌رئیس اتاق تعاون ایران و سه نفر از اتحادیه‌ها به انتخاب مجمع عمومی اتاق تعاون ایران به طوری که از هر اتحادیه بیش از یک نفر انتخاب نشود تشکیل می‌شود. هیئت‌رئیس انجمن توسط اعضای انجمن تعیین می‌گردد.

انجمن مرکزی نظارت، مرجع بررسی و احراز شرایط داوطلبان فقط بر اساس ماده (۳۸) این قانون و رسیدگی به شکایات و اعلام نظر درباره انطباق برگزاری مجمع نمایندگان اتاق تعاون ایران با قانون و مقررات موضوعه است. انجمن مرکزی نظارت، برای بررسی احراز شرایط داوطلبان و رسیدگی به شکایات مربوط به کلیه مراحل انتخابات شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی و اتاق تعاون شهرستان و استان، کمیسیون‌هایی را در سطح شهرستان، استان و کشور تعیین می‌کند. تبصره- دستورالعمل نحوه تعیین اعضای کمیسیون‌ها و چگونگی تشکیل جلسات و تعیین تعاونی‌های مشمول این ماده در نخستین جلسه انجمن مرکزی نظارت تهیه و تصویب می‌شود.

فصل دوازدهم: سایر مقررات

ماده ۶۹- کلیه شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی موظفند اساسنامه خود را با این قانون تطبیق دهند و پس از تأیید وزارت تعاون تغییرات اساسنامه خود را به عنوان تعاونی به ثبت برسانند در غیر این صورت از مزایای مربوط به بخش تعاونی و این قانون برخوردار نمی‌باشند.

ماده ۷۰- ردیف‌ها و اعتبارات ریالی و ارزی مربوط به دستگاه‌های منحل مذکور در تبصره ۱ ماده ۶۵ از قوانین و مقررات موجود حذف و تحت عنوان ردیف‌های مستقل به وزارت تعاون منتقل می‌گردد. سازمان برنامه و بودجه و کمیته تخصیص ارز موظفند پس از تشکیل وزارت تعاون حداکثر ظرف مدت یک ماه اعتبارات مربوط به دستگاه‌های مذکور و آن قسمت از اعتبارات سایر دستگاه‌های اجرایی که در رابطه با فعالیت بخش تعاونی بوده است را تفکیک و

به وزارت تعاون انتقال دهند.

ماده ۷۱- به منظور توسعه و ترویج و نهادینه‌سازی فرهنگ تعاون اقدامات زیر با هماهنگی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی صورت می‌گیرد.

۱- وزارت آموزش و پرورش موظف است مفاهیم اقتصاد تعاونی را در کتب درسی و برنامه تحصیلی دانش‌آموزان منظور نموده و زمینه مشارکت آنها را در تشکلهای دانش‌آموزی مربوط فراهم نماید.

۲- وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظفند نسبت به توسعه گرایش‌ها، رشته‌ها و گروه‌های علمی مرتبط با تعاونی اقدام نمایند.

۳- سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مکلفند برنامه‌های ترویج فرهنگ تعاون در جامعه و آموزش متقاضیان تشکیل تعاونی و ارتقای مهارت انسانی را تهیه و اجرا کنند.

ماده ۷۲- وزارت جهاد کشاورزی موظف است ضمن پیش‌بینی تمهیدات مناسب برای تسهیل در دسترسی تعاونی‌ها به زمین، با برنامه‌ریزی جامع، حمایت لازم از تشکیل و فعالیت کلیه تعاونی‌های زیرمجموعه بخش کشاورزی و تعاونی‌های توسعه روستایی و کشت و صنعت در مقیاس بزرگ را در قالب تعاونی‌های فراگیر ملی یا متعارف به عمل آورد و جهت دسترسی تعاونی‌ها به بازارهای نهایی، حذف واسطه‌های غیرضروری با وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی همکاری لازم را بنماید.

تبصره ۱- وزارتخانه‌های راه‌وشهرسازی و صنعت، معدن و تجارت و شهرداری‌ها موظفند با وزارت جهاد کشاورزی و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی همکاری لازم را به عمل آورند.

تبصره ۲- وزارتخانه‌های تعاون، کار و رفاه اجتماعی و جهاد کشاورزی موظفند ضمن حمایت یکسان از تعاونی‌های تحت پوشش در بخش کشاورزی، طی سه ماه پس از لازم‌الاجراشدن این قانون، با پیشنهاد وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و هماهنگی با وزارت جهاد کشاورزی، آیین‌نامه این ماده را مشتمل بر تفکیک وظایف و اختیارات حاکمیتی و نظارتی در حوزه تعاونی‌های مشترک

بخش کشاورزی به تصویب هیئت وزیران برسانند.

ماده ۷۳- وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، وظایف حاکمیتی و اتاق تعاون ایران و دیگر تشکل‌های تعاونی وظایف تصدی‌گری بخش تعاونی را برعهده دارند. هرگونه دخالت در امور اجرایی، مدیریتی، مجامع و انتخابات اتاق‌های تعاون ممنوع است. مفاد این ماده نافذ و وظایف قانونی نظارتی وزارت مذکور نیست.

ماده ۷۴- عضویت و انتصاب کارکنان شاغل قوای سه‌گانه، قضات و نمایندگان مجلس شورای اسلامی در هیئت‌رئیس و هیئت بازرسی اتاق تعاون و یا به‌عنوان رئیس اتاق تعاون ایران، استان و شهرستان ممنوع است.

تبصره- عضویت کارکنان دولت تنها در هیئت‌رئیس اتاق‌های تعاون، فقط به نمایندگی از تعاونی‌های مصرف، مسکن و اعتبار کارمندی مجاز است.

ماده ۷۵- وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است زمینه دسترسی به ابزارهای جدید تأمین مالی و خریدوفروش سهام تعاونی‌های قابل عرضه به عموم مردم را در بازار سرمایه فراهم کرده و در راستای اجرای ماده (۱۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی در خصوص نحوه واگذاری شرکت‌ها و بنگاه‌های دولتی، واگذاری به تعاونی‌ها را تسهیل نماید.

وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است ظرف مدت شش ماه از تاریخ لازم‌الاجراشدن این قانون همکاری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و اتاق تعاون مرکزی آیین‌نامه اجرایی این ماده را تهیه و برای تصویب هیئت وزیران ارائه کند.

ماده ۷۶- تعاونی‌ها موظفند اساسنامه خود را ظرف سه ماه پس از لازم‌الاجراشدن این قانون با این قانون تطبیق داده و تغییرات اساسنامه خود را به‌عنوان تعاونی به ثبت برسانند در غیر این صورت تعاونی شناخته نمی‌شوند و نمی‌توانند از مزایای شرکت‌های تعاونی استفاده کنند.

ماده ۷۷- کلیه قوانین و مقررات مغایر این قانون ملغی است.

قانون اعتبار اسناد عادی وام‌های پرداختی شرکت‌های تعاونی روستایی، عشایری و صیادی به اعضا مصوب ۱۳۹۴/۱۲/۱۷

ماده واحده- اسناد و قراردادهای مربوط به وام‌ها و سپرده‌های مردمی اعتبارات اعم از قرض الحسنه‌ها و سایر عقود اسلامی پرداختی اتحادیه‌ها و شرکت‌های تعاونی روستایی، تولید و صندوق تعاون روستایی ایرانیان، کشاورزی، عشایری، صیادی، صنایع روستایی و فرش به اعضا مشروط بر اینکه اصل مبلغ وام از پنجاه میلیون (۵۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تجاوز ننماید، در حکم اسناد رسمی تلقی می‌شود و از حیث اجرا تابع مفاد آیین‌نامه اجرایی اسناد رسمی است.

تبصره ۱- دولت مجاز است در صورت لزوم بنا به پیشنهاد وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی و تعاون، کار و رفاه اجتماعی و متناسب با نرخ تورم نسبت به تغییر مبلغ مذکور اقدام کند.

تبصره ۲- در صورت انکار اصل وام و یا ادعای بازپرداخت آن از طرف وام‌گیرنده، اجرای آن موکول به رأی دادگاه صالح است.

تبصره ۳- قانون اعتبار اسناد عادی وام‌های پرداختی شرکت‌های تعاونی روستایی، عشایری و صیادی به اعضا مصوب ۱۳۶۵/۱/۱۷ و اصلاحات بعدی آن لغو می‌شود.